

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei: Dijktraject Thorn–Wessem

Tussentijds toetsingsadvies over het milieueffectrapport

22 januari 2021 / projectnummer: 3293

1 Advies over het MER fase 1 in het kort

Het Waterschap Limburg wil het dijktraject Thorn–Wessem langs de Maas versterken. Daarnaast wil het Waterschap maatregelen nemen om te zorgen dat de Maas ook in de toekomst voldoende water kan bergen en afvoeren. Tenslotte streeft men naar beekherstel om de waterkwaliteit te verbeteren en de beeknatuur te herstellen. De som van deze maatregelen moet bovendien de ruimtelijke kwaliteit van het landschap bij Thorn en Wessem helpen versterken. Voor het besluit hierover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld, waarbij onderscheid wordt gemaakt in twee fasen. In fase 1 wordt uit een aantal mogelijke oplossingsrichtingen het voorkeursalternatief gekozen, dat in fase 2 nader zal worden uitgewerkt. De Provincie Limburg heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het ‘MER fase 1’.¹

Wat blijkt uit het MER fase 1?

In het MER fase 1 zijn geen integrale alternatieven voor het gehele dijktraject onderzocht, maar ‘scenario’s’ voor vergroting van de waterberging en mogelijke oplossingen voor dijkversterking per dijksectie. Ook zijn er verschillende varianten voor de ligging van de Thornerbeek onderzocht. In het voorkeursalternatief is gekozen om de bestaande waterkering te versterken volgens de geldende waterveiligheidsnormen. Deze keuze is bepalend voor de dijkhoogte en daarmee ook voor een deel van de effecten, vooral voor de woon- en leefomgeving en voor natuur en landschap. Afhankelijk van de gekozen oplossing kunnen sterke negatieve effecten voor het landschap en cultuurhistorie optreden, onder andere op het beschermd dorpsgezicht van Wessem. Ook effecten op beschermde soorten, bosclementen en bomen en op de woon- en leefomgeving kunnen groot zijn. Het MER laat zien dat er ook kansen zijn om natuur en landschap lokaal te versterken. Het MER fase 1 stelt dat in fase 2 maatregelen verder worden uitgewerkt, zodat negatieve effecten beperkt en kansen benut kunnen worden.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER fase 1 en de samenvatting zijn op sommige onderdelen lastig te volgen. De ontwerpnota sluit niet altijd goed aan bij het MER, waardoor sommige keuzes in het voorkeursalternatief niet goed te volgen zijn. Daarbij speelt ook een rol dat de weergave van de tracéalternatieven en het voorkeursalternatief niet erg duidelijk is. Daarnaast is niet duidelijk hoe de vijf leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit uit het Ruimtelijk Kwaliteitskader zijn meegewogen bij de keuzes die in het voorkeursalternatief zijn gemaakt.²

De Commissie vindt dat voor het ‘deelgebied midden’ in de nota voorkeursalternatief en het MER fase 1 nog belangrijke informatie ontbreekt om de keuze van het voorkeursalternatief vanuit milieuoogpunt te onderbouwen:

-
- ¹ Het MER fase 1 en de ‘ontwerpnota VKA’ zijn ter inzage gelegd, waardoor belanghebbenden tijdig worden geïnformeerd en de gelegenheid krijgen hun mening te geven. Ook het feit dat de Commissie tussentijds is gevraagd te adviseren geeft aan dat belang wordt gehecht aan de rol van het milieu bij de keuze van het VKA.
 - ² De nota ‘Ruimtelijke kwaliteit Noordelijke Maasvallei, visie en leidende principes’ van november 2017 beschrijft als de leidende principes (1) Landschap leidend, (2) Vanzelfsprekende dijken, (3) Contact met de Maas (4) Welkom op de dijk! en (5) Fundament en katalysator voor ontwikkeling. Op basis hiervan zijn ambities voor en eisen gesteld aan het ontwerp van de waterkeringen in de Noordelijke Maasvallei.

- De keuze van het dijkontwerp is vanuit landschappelijk oogpunt niet goed te volgen. Daarbij speelt mee dat niet duidelijk is hoe de genoemde leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit zijn vertaald in landschappelijke criteria voor de effectbeoordeling. Het alternatief met de weg Meers als nieuwe kering scoort vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch oogpunt beter en biedt bovendien de mogelijkheid om de Thornerbeek weer buitendijks te brengen. De argumentatie om toch te kiezen voor versterking van de huidige kade, merendeels aangelegd na 1995, is onduidelijk.
- De keuze om de Thornerbeek te verleggen heeft aanzienlijke negatieve effecten op natuur en landschap. Er zijn weliswaar ook kansen om natuur te herstellen en ontwikkelen, maar behalve een aanduiding van een mogelijk tracé zijn deze kansen nog niet uitgewerkt. Dit geldt ook voor de compensatie die nodig lijkt voor het verlies van natuur- en bouselementen, doordat de versterking van de dijk deels samenvalt met de huidige beplanting langs de Thornerbeek.
- Hier komt bij dat de inrichting van het middengebied nog onzeker is. Uit de ontwerpnota blijkt dat de status 'rivierbed' van het gebied achter de primaire waterkering zal vervallen. Dat betekent niet dat het gebied geen waterbergende functie meer heeft, maar wel dat er meer ruimte ontstaat voor 'ontwikkelingen'. Deze ontwikkelingen zijn nog onzeker, maar kunnen conflicteren met de nieuwe beekloop en het natuurcompensatieprogramma.

De Commissie adviseert om, voordat een besluit wordt genomen over het voorkeursalternatief, bovenstaande punten nader uit te werken. Op basis daarvan kan het voorkeursalternatief worden aangepast of beter worden onderbouwd vanuit de effecten op natuur en landschap.

Figuur 1: Voorkeursalternatief dijktraject Thorn–Wessem (bron: ontwerpnota VKA)

Quickscan consequenties nieuw normen voor waterveiligheid

Op dit moment is discussie gaande over de normen voor waterveiligheid langs de Maas. Uit onderzoek in opdracht van de provincie Limburg komt naar voren dat voor het dijktraject Thorn–Wessem mogelijk een lagere norm kan worden aangehouden dan nu wettelijk is

voorgeschreven.³ Vanwege deze nieuwe inzichten over waterveiligheid en de grote impact van dijkverhoging en/of aanleg van kades, vooral in deelgebied Wessem, beveelt de Commissie aan om voorafgaand aan het MER fase 2 een 'quicksan' uit te voeren naar de consequenties van een lagere norm. Niet alleen voor de hoogte van de dijken, maar ook voor de ligging en de inpassing daarvan. Daardoor kan deze informatie zo vroeg mogelijk in de planuitwerkingsfase mee worden genomen.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Achtergrond

De dijkverbetering Thorn-Wessem is onderdeel van het hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei. Voor de dijkverbetering, systeemmaatregelen en maatregelen voor beekherstel wordt door het Waterschap Limburg een Projectplan Waterwet opgesteld. Dit projectplan moet worden goedgekeurd door het College van Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Limburg. Voor de goedkeuring van dit besluit is op grond van het Besluit milieueffectrapportage (categorie D3.2., wijziging van een primaire waterkering) een m.e.r.-beoordeling noodzakelijk. Op grond hiervan is ervoor gekozen een project-m.e.r.-procedure te doorlopen.

Voor de besluitvorming wordt – zoals voor alle projecten die onderdeel vormen van het hoogwaterbeschermingsprogramma – het MIRT-spelregelkader gevolgd.⁴ De m.e.r.-procedure maakt onderdeel uit van de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. Binnen deze fasen vindt op verschillende momenten besluitvorming plaats. Aan het einde van de verkenningsfase wordt de keuze voor het Voorkeursalternatief (VKA) bekrachtigd in een Nota VKA, die zal worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg. Dit advies heeft betrekking op het besluit over de Nota VKA. Het VKA wordt in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt, waarna het projectplan wordt opgesteld en vervolgens moet worden goedgekeurd.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg – besluit over de goedkeuring van het projectplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3293 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ Zie het [nieuwsbericht](#) hierover op de website van het waterschap Limburg, gepubliceerd op 25 maart 2020 en de betreffende stukken op de [website](#) van de provincie Limburg. In dit nieuwsbericht wordt gesproken over het op termijn verlagen van de norm naar 1/30 jaar in plaats van 1/100 jaar.

⁴ MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het MIRT bevat plannen en projecten waarin het Rijk samenwerkt met andere (regionale) overheden en partijen. Het MIRT-“spelregelkader” maakt onderscheid in een aantal vaste beslismomenten: Startbeslissing, Verkenning, Voorkeursbeslissing, Planuitwerking, Projectbeslissing, Realisatiefase en Opleveringsbeslissing.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij aanbevelingen voor de besluitvorming en de planuitwerkingsfase, waarin het VKA verder wordt uitgewerkt.

2.1 Uitgangspunten waterveiligheid

Veiligheidsopgave en systeemopgave

Voor het project dijkverbetering Thorn–Wessem zijn doelstellingen geformuleerd voor waterveiligheid, de watersysteemopgave (waterberging) en beekherstel. De doelstellingen voor waterveiligheid en de systeemopgave hangen sterk samen. Hogere dijken overstromen minder snel, waardoor er minder vaak waterberging optreedt. Ook kunnen er benedenstroomse en bovenstroomse effecten zijn op de waterstand van de Maas. Vanwege deze samenhang en het feit dat verhoging van de dijken lokaal grote consequenties kan hebben, is een ‘maatwerkenpak’ van belang. Dat wil zeggen: benut de ruimte die de veiligheidsbenadering biedt om aangepaste uitgangspunten te hanteren. Dit kan zowel effect hebben op waterstandsverlaging elders als op het lokaal ontzien van kwetsbare locaties. In haar eerdere advies voor reikwijdte en detailniveau van het MER heeft de Commissie dit benadrukt.⁵

In het MER fase 1 is voor de waterkeringen uitgegaan van een overstromingskans van 1/100 per jaar en van oplossingen met een levensduur van 100 jaar. Om tegemoet te komen aan het advies van de Commissie en verschillende zienswijzen is een korte beschouwing gegeven van de consequenties van een kortere levensduur (25 jaar voor oplossingen in grond en 50 jaar voor constructies). Het MER stelt dat dit gevolgen zal hebben voor de dijkhoogte, maar niet voor nut en noodzaak van de dijkversterking en ook niet voor de ligging en het tracé van de dijk. Om deze reden is aangegeven dat het ‘adaptief bouwen’ zal worden meegenomen bij de planuitwerking (fase 2).

Nieuwe inzichten waterveiligheidsnormen

In 2019 is in opdracht van Provinciale Staten van Limburg gewerkt aan de Bestuursopdracht Waterveiligheid, een onderzoek naar de normen voor waterveiligheid in Limburg. Onderdeel van de uitkomsten van de Bestuursopdracht is een advies van het adviesbureau HKV. Voor zeven HWBP projecten, waaronder de dijkverbetering Thorn–Wessem, zou de norm volgens het HKV-advies mogelijk lager kunnen.⁶ De conclusies van het HKV-rapport zijn – in een advies aan de Deltacommissaris van 19 oktober 2020 – onderschreven door het Expertisenetwerk Waterveiligheid (ENW).

Voor de dijkverbetering Thorn–Wessem is begin 2020 aangegeven: *“Over Thorn–Wessem is eind vorig jaar afgesproken dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat in het voorjaar van 2020 een besluit zal nemen. Ter voorbereiding op dat besluit kijken Rijk, gemeente, Provincie en waterschap samen naar de mogelijkheden in het gebied. Naast de mogelijkheid*

⁵ Zie §2.1.2. van het [Advies reikwijdte en detailniveau](#) voor het MER voor de dijkverbetering Thorn–Wessem, van 29 mei 2018, te vinden op de website van de Commissie m.e.r.

⁶ Zie het [nieuwsbericht](#) hierover op de website van het waterschap Limburg, gepubliceerd op 25 maart 2020 en de betreffende stukken op de [website](#) van de provincie Limburg. In dit nieuwsbericht wordt gesproken over het op termijn verlagen van de norm naar 1/30 jaar in plaats van 1/100 jaar.

van retentie cq. waterberging wordt ook gekeken naar mogelijkheden om de dijkhoogte te beperken, inclusief levensduurverkorting van de dijk.”

Voor het aanpassen van de norm is een wijziging van de Waterwet nodig. Deze is pas voorzien na evaluatie van de Wet in 2024. Parallel is, mede naar aanleiding van het bovengenoemde HKV-rapport, door de Stuurgroep Delta Maas advies gevraagd aan de Deltacommissaris over de normen voor waterveiligheid langs de Maas. Dit advies zal naar verwachting richtinggevend zijn voor de toekomstige wetswijziging.

Quickscan voor consequenties van nieuwe inzichten

In het MER fase 1 is niet onderzocht welke consequenties een lagere waterveiligheidsnorm zouden hebben voor de systeemopgave en het dijkontwerp. Ook in fase 2 zal worden uitgegaan van de wettelijke overstromingskans van 1/100 per jaar en wordt dus nog geen rekening gehouden met bovengenoemde inzichten. Dit brengt het risico met zich mee dat de gekozen oplossingen achteraf gezien onnodig zwaar zijn. Vooral voor de effecten op het beschermde dorpsgezicht van Wessems en het uitzicht op de Maas is de hoogte van de dijk of kade(muur) sterk bepalend.

De Commissie is van mening dat voor waterveiligheid en levensduur een nadere beschouwing over de keuzes in het voorkeursalternatief voor de hand ligt. Zij beveelt daarom aan om, voorafgaand aan het MER fase 2, een ‘quickscan’ uit te voeren naar de consequenties van het verlagen van de norm en het hanteren van een kortere levensduur. Ga daarin na of een verlaagde norm invloed heeft op de ligging van de keringen, het voorkeurstype voor de kering en de hoogte en ruimtelijke inpassing daarvan. Besteed daarbij specifiek aandacht aan de oplossingen in het deelgebied Wessems (zie ook §2.2.3 van dit advies).

2.2 Onderbouwing keuzes voorkeursalternatief (VKA)

2.2.1 Algemeen

In het MER fase 1 zijn geen integrale alternatieven onderzocht, maar zijn per dijksectie de mogelijke oplossingen voor dijkverbetering aangegeven. Voor sommige dijksecties zijn meerdere oplossingen onderzocht (dijkverhoging, dijkverlegging, gebruik van constructies), voor andere dijksecties is slechts één oplossing onderzocht. Daarnaast zijn drie alternatieven voor de systeemopgave onderzocht en vier varianten voor de (ligging van de) Thornerbeek.

De gedetailleerde onderliggende onderzoeken en de beschrijving van het ontwerp- en participatieproces maken duidelijk dat veel aandacht is besteed aan een zorgvuldig keuzeproces en maatwerk per locatie.⁷ Toch is de argumentatie voor de keuzes in het VKA in het MER fase 1 en de ontwerpnota niet in alle gevallen eenvoudig te volgen:

⁷ Voor het participatieproces is onder andere gebruik gemaakt van een ‘praatplaat harde keringen’ (Bijlage II bij de ontwerpnota VKA), die snel inzicht geeft in de voor- en nadelen van bepaalde maatwerkoplossingen.

1. Er ontbreekt in een aantal gevallen een duidelijke hiërarchie in de argumentatie die heeft geleid tot de gemaakte keuzes. Dat wordt mede veroorzaakt door het feit dat de landschappelijke karakteristieken wel zijn geïnventariseerd maar niet zijn *gewaardeerd* in een toetsingskader. Ook speelt mee dat niet duidelijk is hoe de vijf leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit uit het Ruimtelijk Kwaliteitskader zijn vertaald in landschappelijke criteria voor de effectbeoordeling. Hierdoor zijn keuzes vanuit het oogpunt van landschappelijke en cultuurhistorische waarden niet altijd duidelijk.
2. De kaartbeelden van de alternatieven zijn niet altijd goed te begrijpen, doordat deze erg schematisch zijn en sommige figuren erg veel informatie bevatten (zie ter illustratie figuur 2). Hoewel ook dwarsprofielen van de dijk zijn toegevoegd is niet direct duidelijk welke locaties deze vertegenwoordigen, hoe hoog de dijk (bij benadering) wordt en welke binnendijkse elementen er onder verdwijnen.

Figuur 2: Kaart met alternatieven voor dijksectie 1 (bron: MER fase 1,

Mede door het ontbreken van een duidelijk toetsingskader en illustraties zijn sommige keuzes in het VKA niet goed navolgbaar. Zie verder §2.2.2 en 2.2.3.

Keuze systeemmaatregelen niet goed te volgen

In de ontwerpnota VKA is beschreven en beknopt beargumenteerd welk alternatief voor de systeemmaatregel, het dijkontwerp (per dijksectie) en ligging van de beken is opgenomen in het voorkeursalternatief. Hieruit blijkt dat de keuze om de dijk te verhogen tot een overstromingskans van 1/100 per jaar dominant is. Dit betekent dat sommige alternatieven voor dijkverbetering, waaronder de aanleg van dwarsdijken, bij voorbaat afvallen.

De Commissie vindt dat de ontwerpnota VKA en het MER fase 1 voor dit onderdeel van het project niet goed op elkaar aansluiten. Daardoor is de gemaakte afweging voor de systeemopgave niet goed te volgen. Volgens de beoordeling in het MER scoort scenario 1 (ophogen van de bestaande kering) ten opzichte van de beide scenario's met retentiemaatregelen sterk negatief op onder andere het doelbereik, effecten op landschap en cultuurhistorie en kosten. Desondanks blijkt uit de ontwerpnota VKA dat wordt gekozen voor een oplossing die is gebaseerd op scenario 1, waarbij doelbereik en effecten op landschap en cultuurhistorie juist als argument worden gebruikt. Het enige verschil met scenario 1 lijkt te zijn dat de waterkeringen iets lager worden, zonder dat duidelijk is hoeveel exact. Uit bijlagen bij het MER valt op te maken dat de retentiemaatregelen in het geval van Thorn-Wessem slechts een beperkte bijdrage leveren voor de systeemopgave van de Maas als geheel. Dit argument is echter niet goed uit het MER fase 1 of uit de ontwerpnota af te leiden.

De Commissie beveelt aan om bij het besluit over het voorkeursalternatief te zorgen dat de ontwerpnota VKA en het MER fase 1 goed op elkaar aansluiten, door de argumenten voor de keuze van de systeemmaatregel duidelijker te benoemen.

2.2.2 Voorkeursalternatief deelgebied Midden

Argumentatie dijktracé vanuit landschap niet duidelijk

In deelgebied Midden (dijktraject 2 en 3) is de keuze van het voorkeursalternatief voor het dijktracé vanuit landschappelijk oogpunt in relatie tot de leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit niet goed te volgen. Het alternatief waarbij de weg Meers als nieuwe kering fungeert (alternatief 2C/3C) scoort vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch oogpunt beter en biedt bovendien de mogelijkheid om de Thornerbeek weer buitendijks te brengen. De negatieve effecten van verplaatsing van de Thornerbeek (zie volgende subparagraaf) zouden daardoor niet optreden. De ontwerpnota VKA noemt enkele argumenten om toch te kiezen voor versterking van de huidige dijk (alternatief 2A1/3A1), maar onduidelijk is waarom deze doorslaggevend zijn.

Nieuwe beekloop Thornerbeek en compensatieopgave nog onvoldoende uitgewerkt

Het ruimtebeslag van de nieuwe dijk en dijkconstructies valt volgens de ontwerpnota VKA voor een groot deel samen met de huidige kade en de huidige Thornerbeek. In dit deel verdwijnt de Thornerbeek en zijn oeverzones, inclusief beekbegeleidende bosstroken en bomenrijen op de kade. Daarmee vervalt ook de ecologische verbindingfunctie die de huidige beekzone vervult. Dit lijkt tot een aanzienlijke opgave voor natuurcompensatie⁸ te leiden, maar deze is nog niet uitgewerkt.

In de effectbeoordeling wordt geconstateerd dat ecologische verbindingen verbeteren door het verleggen van de beek, voorlangs de dakpannenfabriek naar het Meggelveld en vandaar weer terugbuigend naar Wessem. Deze verbetering is ongetwijfeld mogelijk, maar blijkt nog niet uit de huidige uitwerking van het VKA. De keuze voor een brede of smalle beekzone is nog niet gemaakt. Bovendien zijn in dit tracé al veel bos- en natuurelementen aanwezig, en daarmee al een aanzet tot een ecologische verbinding. Het is niet duidelijk of de nieuwe beek aanvullend is op deze bestaande groene elementen of er juist binnen wordt gesitueerd. Tenslotte is het niet duidelijk of met het verdwijnen van delen van de huidige beekloop, de ecologische verbindingen *per saldo* wel verbeteren en is daarmee de effectbeoordeling niet navolgbaar.

Consequenties vervallen status rivierbed nog onduidelijk

In de ontwerpnota VKA is aangegeven dat de status van het gebied achter de primaire waterkering zal wijzigen. Dit gebied, met een oppervlakte van 312 ha, heeft tot op heden de status 'rivierbed'. Daardoor gelden in het gebied verschillende beperkingen en voorwaarden. Het vervallen van deze status betekent niet dat het gebied geen waterbergende functie meer heeft, maar wel dat er meer ruimte ontstaat voor ontwikkelingen. Betrokken overheden spreken af dat het een open gebied moet blijven, maar waar wel 'mogelijkheden komen voor ontwikkeling'. Voor het gebied tussen Thorn en Wessem wordt daarom overgestapt van een individuele vergunningplicht naar een *langjarige begrensde gebiedsontwikkelruimte*. Rijk en regio werken de kaders hiervoor uit, maar de besluitvorming hierover maakt geen onderdeel uit van het besluit over de dijkversterkingen.

Het gevolg van deze gefaseerde aanpak en besluitvorming is dat het MER fase 1 geen inzicht biedt in de mogelijke effecten van de invulling van dit gebied. Activiteiten in het gebied

⁸ Kortweg wordt hiermee bedoeld de compensatie die nodig is voor het verdwijnen van bomen, bosopstanden en voor aantasting van leefgebieden en natuurnetwerk.

kunnen effecten hebben op de waterbergende functie, maar ook op bijvoorbeeld woon- en leefomgeving, natuur, landschap en cultuurhistorie. Dit wringt temeer omdat de nieuwe beekloop en de natuurcompensatie in dit deelgebied nog weinig uitgewerkt zijn, waardoor 'ontwikkelingen' elkaar mogelijk in de weg gaan zitten.

Conclusies en aanbevelingen

Op basis van bovenstaande adviseert de Commissie om voorafgaand aan de besluitvorming over het VKA:

- de argumentatie voor de keuze van het dijktracé toe te lichten vanuit de effecten op landschap en natuur en de leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit;
- het ontwerp van de nieuwe beekloop nader uit te werken, in wisselwerking met het landschap van het centrale waterbergingsgebied én met de compensatie van natuurelementen die verdwijnen onder (en op) de versterkte dijk.

Verder beveelt de Commissie aan om in het MER fase 2 in te gaan op de secundaire ruimtelijke effecten van de invulling van het gebied achter de primaire waterkering, op basis van de op dat moment beschikbare kaders. Daarbij moet in ieder geval inzicht gegeven worden in de milieueffecten van de 'maximale mogelijkheden' die deze kaders bieden.

2.2.3 Voorkeursalternatief deelgebied Thorn en deelgebied Wessem

Zoals in §2.2.1 aangegeven is de argumentatie voor gemaakte keuzes vanuit het oogpunt van landschappelijke en cultuurhistorische waarden niet altijd duidelijk. Dat wordt mede veroorzaakt door het feit dat de landschappelijke karakteristieken wel zijn geïnventariseerd maar niet zijn *gewaardeerd* in een toetsingskader. Hierdoor zijn ook sommige keuzes in het VKA voor de deelgebieden Thorn en Wessem niet goed navolgbaar:

- In deelgebied Thorn (dijktraject 1 nabij de Belgische grens) is onduidelijk waarom het alternatief waarbij de huidige 'gekartelde' waterkering wordt recht getrokken (alternatief 1D) negatief wordt beoordeeld voor landschap, terwijl dit voldoet aan het criterium 'vanzelfsprekende dijken'. De tabel op pagina 11 van de samenvatting lijkt hier dan ook niet in overeenstemming met de begeleidende tekst.⁹
- In deelgebied Wessem (dijktraject 4 en 5) valt het alternatief van een demontabele of zelfsluitende kering (4A3) af op basis van de complexiteit (beheerinspanning, kosten), maar is niet duidelijk of hierbij een integrale afweging van de voor- en nadelen heeft plaats gevonden. Gesteld wordt dat dergelijke oplossingen alleen gekozen worden als de ruimtelijke kwaliteit door permanente keringen zeer ernstig wordt geschaad.

De Commissie adviseert om bovenstaande punten te verduidelijken bij de besluitvorming over het VKA en in de planuitwerkingsfase te werken met duidelijker en meer gedetailleerd kaartmateriaal en gebruik te maken van visualisaties.

2.3 Effecten op natuur

Zoals al blijkt uit §2.2.2 van dit advies kan het project op verschillende manieren effecten hebben op natuurwaarden in het studiegebied:

⁹ In de Ontwerpnota VKA is wel aangegeven dat in de planuitwerking wordt onderzocht of er nog lokaal knikken rechtgetrokken kunnen worden.

1. Positieve effecten (kansen) door beekherstel en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.
2. Negatieve effecten (risico's) door eventuele schade aan natuur- en bosclementen of leefgebieden van soorten.

Kansen voor natuurontwikkeling

Aan beide aspecten is in het MER fase 1 en de bijlagerapporten aandacht besteed. Opvallend is dat de dijkversterkingsalternatieven voornamelijk (sterk) negatieve gevolgen voor natuur lijken te hebben. In het huidige VKA zijn zowel de beekverlegging als het versterken van ruimtelijke kwaliteit met natuurelementen, nog maar beperkt uitgewerkt. De Commissie beveelt daarom aan om – aansluitend bij wat hierover al in §2.2.2 is aangegeven – de natuurinvulling van het VKA te concretiseren, met name voor het centrale gebied.

Aandachtspunten hierbij zijn de compensatieopgave, de stikstofproblematiek en, vooral, de aansluiting op het rijke landschap en landschapsecologisch systeem dat hier nog aanwezig is.

Beschermde soorten

Doordat (beschermde) diersoorten al zijn geïnventariseerd is er een gedetailleerd beeld van de aanwezige leefgebieden en mogelijke negatieve effecten daarop. Voor flora en vegetatie heeft nog geen inventarisatie plaatsgevonden. In fase 2 is dit wel relevant, zodat kansen bij de nadere uitwerking helder worden (denk aan bloemrijke graslandvegetaties op dijktaalud, groeiplaatsen ontzien of deel vegetatie transplanteren naar nieuwe taalud).

Stikstof

In het MER fase 1 is aangegeven dat de aanlegfase zal leiden tot extra stikstofdepositie op daarvoor gevoelige natuurwaarden. Vooralsnog is alleen een kwalitatieve vergelijking van de alternatieven opgenomen op basis van het te verwachten grondverzet, zonder dat de depositie is berekend. In fase 2 zal een Passende beoordeling voor het VKA worden uitgevoerd, waarbij wel berekeningen (met vernieuwde versie van het model AERIUS) zullen worden uitgevoerd. Voor de keuze van het VKA geeft het MER fase 1 voldoende informatie. Doordat de omvang van de stikstofdepositie op kwetsbare natuur nog niet berekend is, is nog niet duidelijk welke mitigerende maatregelen noodzakelijk zullen zijn. Dit zal in fase 2 verder uitgewerkt moeten worden. De gevraagde nadere uitwerking van natuur en natuurcompensatie in het middengebied kan wellicht aanknopingspunten bieden voor deze mitigatie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep in een eerdere fase het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Yttje Feddes

ir. Casper van der Giessen

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

drs. Allard van Leerdam

Marja van der Tas (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Goedkeuring van het projectplan Waterwet of projectbesluit (na inwerkingtreding van de Omgevingswet). Het MER fase 1 is opgesteld voor een tussentijdse besluit over het voorkeursalternatief, dat zal worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D03.2, "wijziging van een primaire waterkering". Daarom wordt een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg.

Initiatiefnemer besluit

Waterschap Limburg.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie in deze fase niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3293](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

